

Uredništvo in uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a

Telefon 67-80

Uredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijanske Krajine
LJUBLJANA Erjavčeva 4a

STRANICA

GLASILLO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH

EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

ODMEV SPREMENBE V ANGLIJI

V Angliji se je dolgo časa vodila borba med dvemi silami, česar pa javnost ni mogla jasno spredeti. Eden je kod zunanjosti minister dolgo časa v najkritičnejših trenutkih dajal vsemu evropskemu ljudstvu važno in veliko oporo nasilnemu in nebrzdanemu gibanju fašizmov. Toda, jasno je bilo opaziti, da se je moral vedno, ko je prignal borbo skoro na nož, ali vsaj, ko bi se moralo na eno ali drugo stran odločiti, umakniti in počasi omiliti svoje energične nastope. Sila ki je stala v njegovi lastni domovini njemu nasproti, je bila dovolj močna, da je z lahkoto povodenila njegove energične geste. Končno je ta sila tudi zmagala in ga prisilila s tem tudi k odstopu. Zmagal je proti njemu angleški egoizem, kar naj mu bo olepšano ime. S tem dogodkom pa se je v Evropi naglo ojačala druga stran ki je stala v borbi nasproti Edenu in ki grozi z nasiljem uničiti vso evropsko in svetovno civilizacijo. Anglija je šla v tem celo še korak dalje in je celo obljubila podporo tej drugi strani.

V zadnjem času je bilo v ospredju angleške zunanje politike vprašanje ureditve razmerja med Anglijo in Italijo. Izgleda in skorot gotovo je, da je tudi to bilo glavni povod nagli sprememb v angleški zunanjosti politiki. Eden je namreč po odstopu izjavil med drugim: »Če ne bi dal ostavke, bi bila moja dolžnost, da parlamentu izjavim, da verujem v uspehe angleško-italijanskih pogajanj in, da so sicer vmes nevarnosti, ki jih pa bomo vseeno prebrodili, in ki bodo prinesle pomirjenje Evrope. Na žalost, jaz nisem mogel v resnicu v to verovati, ker sem mislil popolnoma napsotno« — Ta Edensova izjava je dovolj jasno označila njegovo gledanje na angleško-italijansko razmerje, in tudi sklep, ki ga mi lahko izvajamo v zvezi s to spremembou, nam je jasen.

Važno je omeniti ob tej priliki še eno izjavo znanega angleškega politika Churchilla ki se je v svojem govoru v parlamentu dotaknil tudi vprašanja Edeneve ostavke v zvezi z razmerjem Anglie z Italijo. On je izjavil: »Mussolini je dobil in kraljevska oblast in sila britanskega cesarstva nista mogli omogočiti uspeha nalogi, ki smo jo poverili bivšemu ministru za zunanje zadeve z občo voljo parlamenta.« — Dalje je še govoril o Italiji, in izjavil: »Gotovo je, da bo ona od nas zahtevala mnogo, a zelo malo je, kar bi mi lahko dobili, razen ustavitev dolge in neizzvane akcije proti nam. Vlada se je angažirala za novo politiko in demokratske države so zaskrbljene in uplašene. Z druge strani pa avtoritativni voditelji ne krijejo svojega veselja. Oni vedo, da so odnesli zmago.«

Brez dvoma bo dala ta ostavka povod, da se bo pričela tudi v angleškem notranjem političnem življenu borba med dvemi tabori, bolj jasno očrtavati. Za nas pa to seveda sedaj ni važno. Važnejše je drugo, namreč, koliko bodo morale še ostale evropske demokratske države slediti Angliji in odstopati pred avtoritativnimi državami. Zadnji nastop Francije kaže, da to ne bo tako hudo. Zlasti prvi njen odgovor je bil zelo energičen. Odmev, ki ga je imela ostavka zunanjega ministra Anglije, se je najbolj odražal v fašističnih državah, zlasti v Italiji. To bolj v fašističnih masah, kot pa uradno in na zunaj. Navdušenje, ki ga je povzročila ta zmaga, je bilo med fašističnimi legijami veliko. Zakrilo je za trenutek celo vse ostale nevšečnosti, ki jih tarejo. Učinkovito pa bo ostalo to najbrže, če bo imel sporazum in sploh vsa pogjanja, ki se vodijo, tudi kak materialen učinek. To pa se bo šele pokazalo in šele v tem trenutku se bo videlo, kako daleč sega lahko pogled zunanje politike tako velike sile, kakor je Anglija. ŠK

OBOROŽEVANJE VELESIL NA MORJU

Ljubljana, 28. februarja 1938. (Agis) — Skrbno in vsestransko utrjevanje posameznih mej držav, ki je šlo v milijonske in milijardne stroške, se je v zadnjih dveh, treh letih preselilo na more in zavzema čimdalje večji obseg. Oboroževanje držav na morju presega že vsako drugo konkurenco in da tudi največjemu laiku sklepati o načinu bodočega bojevanja.

Za nekaterimi deli naše državne meje na suhem so med 1. 1930 in 1935, ter manjši del tudi pozneje, zrastli pravi kitajske zidovi. Danes ni več zaslediti kakih posebnih del na utrjevanju mej, pač pa lahko v dnevnem časopisu zasledujemo z malimi presledki vesti, ki poročajo o novih splovitvah vsakovrstnih bojnih ladij. In odkar se je preneslo oboroževanje držav s suhe zemlje na more, je naša država pridobila na vrednosti zaradi izvrstnih pomorskih baz dalmatinske obale. Pričelo se je majhno tekmovanje in zgleda, da se tega tekmovanja ni hotela izogniti prav nobena država, četudi se je še nedavno prej trkala na prsi kot nepremagljiva. Važnost bodočih zmag se je prenesla s kopnega na more in kot trdijo vojaški strokovnjaki, suhodzemsko bojevanje in zmage bodo samo v velikansko zhubo posameznih držav. Lep zaled za to nam je izvojevanje zmage v Abesini, ki je zahtevalo 15 milijard lir. — Že tri leta traja to pomorsko oboroževanje, in kot je razvidno iz raznih napovedi posameznih držav bo trajalo še nadaljnja tri leta, kajti v nadaljnjih treh letih nameravajo velesile izpopolniti svoje vojne mornarice kot sledi:

Anglija je imela 1. januarja 1938 1,296.000 ton, od tega pripada 1,116.200 ton modernim tipom. Januarja 1941 pa bo angleška mornarica obsegala 1,640.000 ton in od tega 1,489.000 ton brodovja modernega tipa.

Nemčija sme po pogodbi imeti le 35 odsto angleške tonaže, a danes ima komaj 91.000 ton modernih enot. Do januarja 1941 namerava Nemčija zgraditi še toliko bro-

dovja, da ga bo imela za 323.000 ton.

Italija ima danes 379.000 ton novih ali moderniziranih brodov. Po zadnji napovedi bo 1. 1941 imela 478.000 ton, vendar je naknadno povečala svoje načrte za nekaj novih enot: za dve oklopni po 35.000 ton imenovani »Roma« in »Impero« itd., tako da bo do leta 1941 obsegala italijanska mornarica 600.000 ton.

Združene države Severne Amerike so imele v januarju 1938 god. 1,163.000 ton, od te vsote 918.000 ton modernega brodovja. Po napovedi predsednika Rosvelta je vrla Združenih držav sklenila povečati brodovje za 25 do 35 odsto. Tako bodo Združene države razpolagale v letu 1941 z brodovjem, ki bo štelo skupno 1,483.000 ton.

Japonska ima danes brodovje s 711.000 tonami. V gradnji ima dve veliki oklopni in mnogo drugih enot. Znano pa je, da gradi Japonska ladje velikanke, ki obsegajo nad 40.000 ton.

Francoska mornarica obsegata danes 511.000 ton modernega brodovja. Leta 1941 bo imela 543.000 ton samih modernih enot, pričakovati pa je, da bo Francija svoi sedanji načrt spremeni v znatno povišala tonazo tako, da bo dosegal 600.000 ton, sicer bi mogla prepustiti četrto mesto, ki ga danes zavzema, svoji konkurentini Italiji.

Če naredimo kratek pregled po navedbah francoskega generalštaba, bo razmerje med posameznimi zvezami tako le:

Berlin—Rim—Tokio

400 divizij na suhem, 2 mil. ton na morju, 4.000 ton v zraku

London—Pariz—Washington

250 divizij na suhem, 3.5 mil. ton na morju, 6.000 ton v zraku nosil. bombarderjev.

K mirovnem bloku prištevajo tudi Rusijo, ki ima: na suhem 250 divizij, na vodi neznanu, v zraku 3.000 ton, tako dobi mirovni blok znatno premoč nad napadalnimi državami.

VOJNA ODŠKODNINA JUGOSL. DRŽAVLJANOM IZ PRIMORJA

Ljubljana, 1 marca 1938. Vsa vsled vojne vihre razrušena mesta in vasi ob Soči na bojni fronti so se dvignila iz svojih ruševin, ker je Italija plačala vojno škodo za premičnine in nepremičnine svojim novim državljanom rojenim na njenem ozemljiju. Mnogo ljudi iz bivše Kranjske in Štajerske pa je službovalo na Primorskem med vojno in so zapustili svoja bivališča, ko so okupirali Italijani to ozemlje. Tudi mnogi domačini Primorci: uradniki, učitelji, vojni ujetniki itd. so se izselili z rodne grude sem v Jugoslavijo takoj po polomu brez vojne očiskodnine za svoje vsed vjetne vojne izgubljene imetje.

Naše agilno društvo Soča-Matica je takoj pričelo z akcijo o povračilu te vojne škode in že 1922 je zbral 735 prošenj svojih članov, ocenilo njih škodo in vse predložilo potom pokrajinske vlade v Ljubljani ministrstvu za socijalno politiko. Tu se je nabralo že do 1929 na tisoč prošenj reflektantov za vojno odškodnino, a danes spi brez upa zmage približno 2000 takih vlog v arhivu ministrstva socijalnega skrbstva. Naši Primorci so potom Soče in Savo v Beogradu vrtali in trkali na vseh vrstah, da bi prišli do te svoje opravljene vojne odškodnine. Vlada je bila 1929 že skoraj pripravljena ugoditi njih pravčnim zahtevam. Vse intervencije so že zagotovile uspešen razvoj in bil je v finančno-ekonomskem odboru že izdelan pravilnik za likvidacijo te vojne odškodnine, a zopet je nekje obtičala ta zadeva, ker so se izpravili odgovorni činitelji, kdo nai plača, Italija ali Jugoslavija, oziroma skupna konvenčija.

Pozitivno vemo, da je delna krivda tudi na vseh naših narodnih zastopnikih in politikih dravske banovine, ker se niso zadostno brigali za to važno gospodarsko akcijo. Odškodnina bi znašala po cenitvah Soče (dr. Puc) ter odborov vojnih oškodovancev v Mariboru (dr. Fornazaric) in Ljubljani (dr. Matej Pretner) okroglo 60.000.000 Din, kar pomeni lepo pridobitev za gospodarski razinah našega socijalnega življenja v Dravski banovini. Umilivo, da sedaj ponovno pozivamo vse naše slovenske državne poslance in politike vseh strui v narodni skupščini, da zavrhajo svoje rokave in stopijo pred našo vlado s svojimi formuliranimi zahtevami, ker 60.000.000 Din pomeni izdatno gospodarstvo pridobitev za našo obmejno banovino.

Društvo Soča-Matica je zopet sprožilo to ekonomsko gibanje o izplačilu teh vojnih odškodnin in vabi vse svoje člane, a tudi tukajšnje oškodovane rojake iz dravske

banovine širom Jugoslavije da sestavijo svoje cenitve ter jih predložijo ministrstvu za socijalno politiko in narodno zdravje. Dne 26. februarja je predaval gospodarski strokovnjak iz tržaškega predvojnega življenja odvetnik dr. Matej Pretner o teh vprašanjih in natlačena je bila dvorana pri Levu v Ljubljani. Iz njegovega zanimivega predavanja sklepamo, da je po senzerni pogodbi Avstrija plačala Italiji odškodnino za njen očkovodance na njenih tleh in analogno mora to plačati tudi našim državljanom prevzročeno škodo na istih tleh. Tako pridejo do odškodnine tudi vsi oni bivši avstrijski uradniki in javni nameščenci, ki so danes jugoslovanski državljanji, dasi niso Primorci po svoji pravdnosti ali domovinstvu in teh je nad 40 odsto vseh še neplačenih vojnih očkovodancev. Naša vlada mora zahtevati to povračilo, ker je Italija prejela avstrijsko odškodnino tudi za te današnje reflektante na vojno škodo, ker je bila Italiji plačana vsa škoda napravljena na danes njenem ozemljiju. Svetla dolžnost vsake države in v njej lastnem interesu je povrnite vojne škode svojim očkovodancem. Avstrijski »Kriegsentschädigungsfond« je bil zato ustanovljen, da pridejo do svoje pravice tudi naši jugoslovanski državljanji, ki so zgubili svoje imetje na svojih tleh v danes italijanski Julijski Krajini.

Mariborski delegat odbora vojnih očkovodancev dr. Fornazaric je povedal bridko resnico, da se niso naša država, niti naši slovenski poslanci in jugoslovanski politiki brigali za rešitev te nujne socijalne zadeve ter nikdo ni zbiral gradiva z očenitvami vojne škode izven Soče in mariborskega odbora. Pokojni dr. Gregor Žerjav je dosegel v skupščini, da se je priznal z glasovanjem upravičenost teh zahtev vojnih očkovodancev po izplačilu odškodnine. Z njegovo prezgodnjim smrтjem je bilo pokončano tudi to važno vprašanje. Morda so mnogi reflektanti predlagali prevelike odškodninske zahteve in so vsled tega sotričili, da se niso posrečila naša prizadevanja, katera moramo sedaj ponovno usmeriti tako pravilno, da se v interesu vseh očkovodancev in naše države pravčno določi ter očeni vsa vojna škoda. Skoraj vse vojne očkovodanci bivajo v dravski banovini in umestno bi bilo, da se poveri ugotovitev resničnih odškodinskih ocen kraljevskih banskih uprav v Ljubljani, ki naj pritegne k sodelovanju zastopnike društva Soča-Matice za njeno članstvo, odbora vojnih očkovodancev v Mariboru in tega sedaj ustavljenega v Ljubljani. Vsaka zloraba naj

Još o pisanju naših mjesnih imena

Primarno:

Reklama, koja je izšla 27. februara 1938 u »Politici« in u još nekim listovima zaslubiže da se još koja kaže o pisanju naših mjesnih imena po dnevnicima i novinama Jugoslavije. Da se samo upitamo bi li te novine hteli pisati na primer Neusatz ili Ujvidek kad bi im netko poslal neku reklamu gde se govori o tim mestima i ako bi zamjerka bila neusporedivo blaža da jedan Madžar iz Novog Sada kaže Ujvidek ili Švaba Neusatz bez razlike da li pripada Kraftu, Moseru, Hasslingeru ili koncu drugome. To je jedna bolna činjenica da se novine u Jugoslaviji natječu, koja će jače istaknuti talijansko obilježe Istre i uopće Julijске Krajine. Nadasve bolna! Time se neda pravdati slavenska velikodusnost, već to miriši u najmanju ruku na nesvijest i nesposobnost poštivanja svoga. Kakvi smo takvi smo, ali ta ista novina u rubrici »Metriju« nema bunila se protiv stranih načpisa, a Postojna je svakako čišča od Noyog Sada, Petrovgrada i mnogih drugih mesta u Jugoslaviji. Valjalo bi ipak skrenuti ozbiljnu pažnju redakcijama svih novina u Jugoslaviji da imena Istre i Gorice pišu našim jezikom, a ja vjerujem da zajedno sa mnom svaki emigrant najenergičnije protestira protiv ovakve »spakedrake« i iznakaživanja naših imena. Bilo bi dobro da to u ime svih nas i naš Savez uradi!

Neka ne misle gospoda u redakcijama naših novina da će takvim postupkom udobrovolti Talijane, jer oni još i danas pišu za Split, Spalato, Ragusa, Sebenico itd. itd.

U Postojni ni oko nje ni je 1918 bilo nikoga tko bi razumio riječ Postumia i nehotice se sjećam kako su se vojnici u vlaku za Postojnu prepričali kuda putuju — »A. Pistoia« — veli jedan — »No, a Postumia« — vele drugi i niko od njih nije znao kuda putuje, jer se tada još nije znalo ni za »Velebine pećine u Postumiji«.

Malo više inteligencije — barem to — ne bi bilo na odmet u redakcijama. am.

Dr. Josip Wilfan u Zagrebu

Zagrebački »Obzor« od 25. pr. m. donosi: Od jučer boravi u Zagrebu predsjednik kongresa evropskih narodnih manjin dr. Josip Wilfan, uz dra E. Besednjaka posljednji narodni zastupnik istarskih Hrvata i Slovenaca u rimskom parlamentu. Dr. Josip Wilfan, koji stalno boravi u Beču, nalazi se od nekog vremena u Jugoslaviji, pa je nakon Novog Sada i Beograda posjetio sada i Zagreb. Tu ostaje, kako smo informirani, još danas, a sutra kreće u Ljubljano, odakle će se vratiti u Beč.

Umro je Gabriele D'Annunzio

D' Annunzio je umro u ponedeljak. God. 1924 dana mu je bila titula »Principe di Montenevoso« (Knez od Snježnika) za zasluge koje je iskazao svojoj domovini upadom u Rijeku.

OD KAVARNE FABRIS DO VLADIVOSTOKA

Slošno znani tržaški humorist je na vprašanje, kod bivajo Slovani odgovoril:

Od Soče do Rečine -- od Triglava do Kamenjaka

Novi dušni pastir v Dekanih

Trst, marca 1938. Na mesto umrlega župnika Slamiča je bil poslan za dušnega pastirja v Dekani mladi slovenski duhovnik Margon. Takoj po svojem prihodu so ga pozvali na občino, kjer so od njega zahtevali, da naj opusti docela slovenski jezik v cerkvi in uvede v čisto slovenski župniji samo italijansčino.

Novi župniki

Trst, marca 1938. Za razna razpisana in celo delj časa nezasedena župnijska mesta so zaprosili tudi nekatere slovenski in hrvatski duhovniki.

Politične oblasti pa niso dale svoje pristanka.

Komunisti u Puli

Pula, koncem februara 1938. Prošla su tri mjeseca da leže u zatvoru u Trstu profesor De Simone iz Napoli, koji je predavao na državnoj gimnaziji u Puli, učitelj Filipi sa dvadesetoricom seljaka iz Motovuna, a s njima i Alfred Štiglić, Julij Revelante, Rakic i Josip Jež, sv. iz Pule. Amedej Glušić i Renčić su pušteni. Revelante, Glušić i Renčić bili su konfinirani na otoku Lipari. Još se sam Revelante nalazi u zatvoru u Puli. Optuženi su radi reorganizacije komunističke stranke i po svoj prilici će biti poslani pred specijalni sud za državnu zaštitu.

Ples u Banjolama

Banjole, februara 1938. 13 februara bio je u Banjolama »Il veglionissimo« ples do zore. Velika reklama kroz čitavu sedmicu u puljskom dnevniku »Corriere Istriano« nije mogla privući mnogo posjetioca, osim malo njih. Uzrok neuspjeha bila je i velika zima, a ponajviše mizerija.

„Ferija“ u Pomeru

Pomer, februara 1938. 13 februara bila je »ferija« u Pomeru Sv. Foške. Crkva nije bila ništa više posjećena od ostalih nedelja, ali stranaca nije bilo. Bio je prireden puni ples zaslugom našega narodnog neprijatelja kavaljera Erminija Zuccona ili kako ga Pomeri zovu »Erminijo Matesinov«. S namdom, da njegova sestra proda što više vina priredio je taj ples. Mladići su pjevali, ali g. kavaljera nije to bilo pravo, pa je pozvao mladiće na red, iako njegova majka i on u mladosti nisu drugiče govorili.

Po naših vaseh razsajajo bolesti

Reka, februarja 1938. (Agis). V Trnovem je občinski zdravnik ugotovil več

NEMČIJA IN ITALIJA STA SI RÄZDELILA EVROPO

Poluureadno fašistič. glasilo »Giornale d'Italia« se je spotaknilo ob govor bivšega ameriškega poslanika Dooda, ki ga je imel na tajni seji ameriškega odbora za zunanje zadeve v kongresu. Dood je v svojem govoru navedel, da imata Italija in Nemčija že napravljene načrte o razdelitvi Evrope v dva velika imperija. Po njegovih trditvah bi Italija okupirala Egipt, Palestino, Španijo in španski Maroko, a Nemčija bi si pripojila Nizozemsko, Švico, Čehoslovaško, Avstrijo in poljski koridor. Po pisanku tega italijanskega lista, je Dood trdil, da je na lastne oči videl v Berlinu zemljevide na katerih so bile označene teritorialne

težnje obeh diktatorskih držav, ki bi si izvojevale tudi z orožjem, kar želijo. Na te izjave pripominja list, da Italija ne misli na nobeno razdelitev Evrope, ker je zadovoljna s svojim položajem in zradi tega želi sodelovati pri vsakem uspešnem delu. Čeprav so te vesti lažne, pravi list, v Italiji in Nemčiji bi radi vedeli, kdo pripravlja vojno proti njihovim mejam in njihovim režimom. Z naše strane bi še to pripomnili, da so teritorialne zahteve omenjenih držav še tudi preko našega ozemlja in da se baš na naši zemlji njih interesi križajo in da je o teh težnjah precej dokazov.

**FAŠISTIČKA REVJA
»LE FORZE ARMATE«
POROČA O NEMIRIH V ABESINIIJU**

Trst, februarja 1938. — (Agis). Še pred nedavnim je fašistično časopisie energično zavračalo trditve nekaterih uglednih angleških in francoskih listov, ki so pisali o velikih nemirih v Abesiniji. Ob tej priliki je italijansko časopisie poročalo, da je Abesinija z malimi izjemami, pomirjena in da niso omembne vredne male praske italijanskih posadk s tolpami abesinskimi razbojnikov, ter da so se razmire z popolnoma normalizirale in je v teku intenzivno delo za obnovitev, odnosno gospodarski dvig Abesinije.

Toda razmere v Abesiniji le ne morejo biti tako umerjene, kajti fašistična revija »Le forze armate« v januarski številki poroča o nemirih in neprestanih borbah,

ki jih imajo italijanske čete z abesinskim prebivalstvom, kakor tudi o neprestani letalski kontroli, ki so lo primorani vršiti nad abesinskim ozemljem. Tako poroča, da je letalstvo primorano vršiti v dobi deževja vsakodnevno kontrola nad železniško progno od Džibutija do Addis Abebe, da jo zaščitijo nenadnih napadov in sabotažnih dejanj. Na ozemlju med Addis Abebo in Modžijem so v neprestani akciji oborožene čete Abesincev. Potrebno je bilo petnajstnovečno čiščenje, ki ga je izvršila pehotna in avijacija, da so teren vsaj za silo očistili. V teh bojih so letala vrgla 6.834 bomb. V Lalibeli je bila italijanska posadka, obstoječa iz 400 vojakov, par dni oblegana od Abesincov, in je morala v vsej naglici prihitite na pomoč posadka iz Sakote, da je oblegance rešila.

Med 15 avgustom in 15 oktobrom je 113 letal sodelovalo pri kazenskih ekspedicijah, ki so bile organizirane radi sabotažnih dejanj.

12 februarja je bil objavljen zakon, s katerim se je pozakonil dekret od 27. oktobra 1937, ki je ustanovil novo občino Rašo (Arsio) v Puljski pokrajini.

Zopet tri strašne nesreče zaradi granate

Ni ga skoro dneva, da se ne bi zgodila kaka nesreča s strelivom, ki je ostalo izza časa svetovne vojne. Gotovo se vsaki mesec pripetijo nesreče ki zahtevajo nekaj smrtnih žrtev. Dasi je pobiranje stroga kaznivo, posebno sedaj, ko je oblast izdala stroga naredbo, kjer te mu so včasih ljudje prisiljeni, da sežejo po takem zaslužku, drugič pa se zgode take nesreče zaradi neprevidnosti otrok in fantov. Žalostna statistika nesreč z vojnimi strelivom še ni dovoljno izucila naših ljudi.

Tako moramo danes zabeležiti zopet tri strašne nesreče na Goriškem. V Solkanu so trije fanti David Doljak, Stanko Zgubin in Vladimir Skompare, vsi starci okrog 13 let, našli ob Soči prece veliko granato, katero so hoteli prenesti na dom. Med potjo jima je padla na kamnje in eksplodirala. Doljaku so drobci razparali trbu, Skompare je dobil težke rane na hrbitu, Zgubin pa po obrazu in prsih. Vse tri so takoj odpeljali v goriško bolnico, kjer upajo, da jih bodo rešili.

Ivan Leban, star 24 let in Franc Rutar iz Tolmina, sta našla v gozdu veliko granato. Pri odpiranju jima je eksplodirala in oba smrtno ranila ter vrgla 10 m stran. Lebana so našli s potomljennimi nogami in veliko rano na trebuhi, že mrtvega. Rutar pa je dobil številne rane po vsem telesu. Prepeljali so ga v bolnišnico v kritičnem stanju.

Sesta žrtev je padla zopet v Gorici. 19 letni Trampus Josip je našel na početu goriškega grada granato, ki je eksplodirala, ko jo je hotel odpreti. Drobci granate so ga razmesarili. V obupnem stanju so ga prepeljali v bolnišnico, kjer je umrl.

Trnovski vodovod pred sodiščem

Reka, februarja 1938. (Agis). O trnovskem vodovodu je naš list večkrat pisal. Po pogodbji, sklenjeni od bistriske občine in podjetja, ki je inštalacijo vodovoda prevzelo, bi moral biti vodovod dokončan že s 15. oktobrom 1937, toda še danes ni, in morda ne bo popolnoma dokončan niti do konca letosnjega leta. Zaradi izredne zakasnitve pa je bistriski podešta sklenil tožiti podjetje, ker se ni držalo dogovorenega roka. Toda podjetje je za to obtožbo dobil izgovor češ, da bo ono tožilo tovarno, ker ni pravočasno dobavila potrebnih cevi za vodovodno napeljavo. Ta pa naj toži državo, ker ni v zadostni meri skrbela za dovoljno količino surovin. A kljub tožbi je vodovod že tako daleč da si bodo hišni lastniki lahko napeljali vodo že v hiše in do gospodarskih poslopij. A malo je takih gospodarjev v Trnovem, ki si bodo napeljali vodo, kajti vsa zadeva precej stane. Občina bo sicer poskrbela tudi za javne vodnjake, a teh bo tudi malo. Vse ostale vodnjake, v katere se je stekala kapnica ali pa zvirki, so dale oblasti zapreti in zaradi tega je bil spet pred kratkim posebna komisija iz Reke, da si je ogledala razmere na licu mesta.

Nova želj. pruga

Golac, marta 1938. Pred nekoliko godinom pronio se bio glas da će se graditi željeznička pruga od Herpelja do Šapnjana, koja bi po nacrtu imala proči v bližini našeg sela. Govorilo se takoder da bi u bližini našeg sela imala biti stanica. Koliko se sjećamo inženjeri su 1933 projektirali ovu prugu, a sada čujemo da će se u proljeće početi sa gradnjom. Kako čujemo ova željeznička pruga imala bi ići od stanice Herpelja južno od ceste Trst-Rijeka i koja bi se spojila s onim velikim magazinima koji su sagrađeni između Podgrada i Hrušice. U bližini tih magazina imala bi biti i stanica.

Padec cene kavi na Reki

Reka, februarja 1938. (Agis). Cena kavi, ki se je do sedaj gibala od 16 do 18 lir za kilogram je naenkrat pala na 10 do 12 lir. Vzrok tej nenadni pocenitvi ni znan. Vendar velja ta cena samo za Reko in prosto cono, v vseh ostalih krajih pa notirajo še iste cene, kot v zadnjem času, le ponekad se je pocenila za 10 do 20 stotink pri kg.

Občina Raša

12 februarja je bil objavljen zakon, s katerim se je pozakonil dekret od 27. oktobra 1937, ki je ustanovil novo občino Rašo (Arsio) v Puljski pokrajini.

Drobiz

Bovec. — Vršil se je občni zbor nečavno ustanovljene zadružne mlekarne, pri kateri sodeluje okoli 60 kmetov iz Žage, Loga in Čezsoče, na katerem je oddral glavno besedo dr. Marsano, pokrajinski kmetijski nadzornik. Za predsednika je bil izvoljen Ivan Žagar iz Žage, a Jozef Berginc, Ivan Bottole, Andrej Berginc in Albin Žagar pa za odbornike. Poslovodje so: Ivan Žagar, Josip Rot, Andrej Hrovat, Anton Melihar in Alojz Berginc.

Dutovlje. — Mizar Ivan Štoka, star 26 let, je padel v brezno globoko 10 m ter se močno pobil po glavi in si ranil hrbenico. Kljub temu je imel še toliko moči, da je prišel pes v Trst, kjer so ga spravili v bolnišnico.

Gropada. — V hiši čevljarja 70-letnega Ivana Gregoriča se je razpletel električni števec. Plamen eksplozije je objel tudi starca in mu povzročil velike opekline. Prepeljali so ga v bolnišnico.

Kobarid. — Ignaca Skočirja je podrla na tla drevo, pod katerim se je ravno nahajal, ko je nastal močan veterni sunek. Lep slučajno so prišli mimo kraja nesreče ljudje, ki so našli nezavestnega Skočirja. Po prvi pomoči so ga prepeljali v bolnišnico v Kobarid. Ugotovili so, da ima polomljenih več reber in težke notranje poškodbe.

Koper. — V Trstu je bil obsojen Oliv Matič, star 32 let. Na sodišču je znan kot eden izmed rekorderjev v številu odsodb predvsem zaradi tatvin. To pot je hotel okrasti vilo Depangher v Škofijah, pa je slabno naletel, ker so ga pri započetem delu poštano pretepli. Sodišče mu je naložilo 7 let in 7 mesecev zapora ter 9.000 lir denarne kazni, in 1 leto policijskega nadzora.

Labin — Stroj u rudniku je zdrobio 25 godišnjeg radnika Tončetiča Ivana iz Pazina. Ostao je na mestu mrtav.

Pula — Kod Vižinade se upalila tamoznina općinske šuma. Uz brzu intervenciju uspjejlo je spriječiti požar većih razmjera.

Pula — U puljsku bolnicu su dovezeni radnik Koršič Ivan iz Huma i Vitasović Ivan iz Pule koji su na radu zadobili teže ozljede.

Pula — U Muntiću je kći Rafaela Škufljica, Neva, dijete od 19 mjeseci, pala u kotač vrele vode i tako se teško opekla da neće ostanati na životu.

Pula — U petak 4. o. mj. nastupa u Puli Cirilometodska pjevačka zbor iz Zagreba.

Rijeka — U subotu uvečer održao je na Rijeci Umberto Urbanac Urbani predavanje u prostorijama riječke organizacije akademiske omladine (Guf) o jugoslovenskoj književnosti.

Solkan. — Za župnika v Solkanu je bil ustoličen Natale Chiachig, doma iz Sv. Lenarta pri Čedadu.

Trst. — Bottolo Dominik, iz Škociana na Krasu, in Josip Giovannini iz Trsta, sta bila obsojena prvi na 14 mesecev zapora, a drugi na 8 mesecev, ker sta napadla in težko ranila Luko Smrdelja iz Št. Petra na Krasu.

Trst. — Zaradi burje in suhega vremena je v okolici Trsta in Tržiča zgorelo 400.000 kvad. metr grmičevja in mladega gozda. Zgorelo je precej mladih borovcev. Gasili so tržaški gasilci.

Trst. — Oblastem so bile prijavljene zaradi »krščenega« mleka sledče mlekarice: Bernarda Rason iz Ospa, Josipina Vidal iz Ban, Justina Purger iz Gabrovice, Ivana Babic iz Babićev, Sarcin Pavla iz Šmarja pri Ščavnici, Lovrenc Hus iz Ščavnice, Josipina Mihelič iz Herpelj, Olga Mihalič iz Doline, Sofija Pavletić iz Roča, Marija Pavletić iz Sv. Martina pri Buzetu, Angela Greblo iz Nugle, Milena Nešić iz Nugle in Ferdinand Ražman iz Gročane.

Trst. — Romanu Žerjalu iz Bojlinca je zgorela hiša, v kateri je imel trgovino, tobakarno in gostilno. Požar so gasili tudi gasilci iz Trsta. Škode je 87.000 lir, ki pa je pokrita z zavarovalnino.

Trst. — Prvi predsednik apelacijskega sodišča Josip Pavel Gaetano in državni tožilec Franc Natta sta bila odlikovana z redom sv. Save II stopnje. Prof. P. Gall je bil odlikovan z redom sv. Save III stopnje. Direktor postojanske jame Ivan And. Perko je dobil kolajno jugoslovenske krone za posebne turistične zasluge.

Trst. — Tržačani in Kraševci so letos precej iznenadeni zaradi burje. Že skoro ves februar piha precej močna in včasih tudi z vso močjo prav nadležna burja. V zadnjih letih je niso bili navajeni, ker se je pojavljala le redko kdaj.

VAŽNI DOGADAJI U SVIJETU

Konferencija Balkanskog sporazuma i Italija

U Ankari je održana konferencija država Balkanskog sporazuma. Razmotrena su razna aktuelna politička pitanja, a kao jedno od najvažnijih, razmotren je odnos država Balkanskog sporazuma prema Italiji i priznanju carstva. U službenom saopćenju se, uz ostalo, veli o tom pitanju i ovo:

Pošto je prešlo poznate faze, pitanje Abesinije ne postoji više za Balkanski sporazum. Slijedeći sprovodjenje svoje zajedničke sredozemne politike, savezničke države učinile su ozbiljne napore na polju zbljenja sa Engleskom, Francuskom i Italijom i one su uspjeli da konsolidiraju svoje prijateljske odnose s njima.

U tom poretku ideja Jugoslavija je, sklapajući sa Italijom pakt prijateljstva dovela u sklad isto tako i svoje odnose sa njom kao što su i druge dvije članice Balkanskog sporazuma, koje leže na Sredozemnom moru, već ranije sredile s njom svoje odnose.

S druge strane, Stalni savjet Balkanskog sporazuma, konstatirao je da je, u međuvremenu, Jugoslavija imenovala novog opunomoćenog ministra u Rimu, akreditovanog kod Njegovog Velicanstva Kralja Italije i Cara Abesinije, u skladu sa novim talijanskim ustavom; da se Rumunjska, koja se danas nalazi u sličnim prilikama sa svoje strane odlučila da bez odlaganja imenuje takodjer novog ministra u Rimu. S obzirom na ove činjenice, koje još jednom više dokazuju savršeno slaganje gledišta, koje postoji između država članica Balkanskog sporazuma po pitanjima gore spomenute sredozemne politike, Savjet smatra da i Grčka i Turska treba da preduzmu potrebne mјere kako bi i one prilagodile svoj stav po pitanju Abesinije, prijateljskim odnosima, koje održavaju sa Italijom, a sve to u cilju da bi olakšale međunarodnu saradnju u Sredozemnom bazenu.

To saopćenje srdačno pozdravlja sva talijanska štampa, a naročito se ističe komentar službenog »Giornale d'Italia«, u kojem se između ostalog kaže, da je, uz približenje Italije, vrlo značajno i približenje vlada država Balkanskog sporazuma nacionalnoj španjolskoj vlasti generala Franca, koje bi od prilike imalo da bude onako, kao što je već Jugoslavija učinila. Vjerojatno će biti, kaže »Giornale d'Italia«, od strane ovih vlasti poslani njihovi agenti u svrhu da zaštićuju interese tih država u Španjolskoj. Taj akt još ne znači jedno stvarno priznanje, ali može se smatrati kao jedan stvarni korak, koji je učinjen u tom pravcu.

Spanjolska i Kina

U Španjolskoj je na svim frontama mir. Čini se da se i jedna i druga strana spremaju za proletnu ofenzivu. Vlada raspolaže većim brojem ljudstva i jačim moralom na fronti i u pozadini, dok su pobunjenici jači tehnički, naročito su premoćni u zraku i u teškoj artiljeriji, cime su ih u dovoljnoj količini opskrbljile Italija i Njemačka.

U Kini su se prema posljednjim vijestima operacije japanskih četa koje su posljednjih dana bile vodjene svom žestinom na željezničkoj pruzi Peking-Hankau, morale obustaviti. Izgleda da Japancima nije uspjelo probiti kineske obrambene položaje. Japanski ratni sud osudio je na smrt generala Fuišima zapovjednika 103 divizije japanske vojske. On je smjesta strijeljan. Osuda je izrečena s motivacijom, da je nedovoljno pobijao komunističku agitaciju medju vojnicima.

Schuschniggov govor odravljao u Italiji

Še z većim interesom kakor Hitlerjev govor je pričakovala Evropa govor avstrijskoga predsednika vlade zaradi tega, ker se je nanašal na govor nemškega kancelarja in ker se je pričakovalo kakšno stališče bo zavzela uradna Avstria glede na nov položaj.

Schuschnigg je v svojem govoru vsak moment poveličeval Avstrijo, avstrijsko misel in ni govoril prav nič v interesu vseňemštva. Ves govor je bila samo ena vsestranska izpoved za neodvisno in samostojno Avstrijo. Borba za neodvisnost je odločilni moment našega političnega delovanja in nehanja. Omenili je, da je sestanek v Berchtesgadenu imel za cilj »rešitev napetosti, ki je pritisnila na nemško zemljo«. V vsem svojem govoru je vedno postavljala za vugled Dollfussa ter ga povličaval. Besedi Avstrija in Dollfuss sta napolnjevali njen govor.

V Nemčiji, kjer je radiopostaja Königsberg prenašala oddajo iz Dunaja, je govor napravil mučen vtis. Spominjanje na Dollfussa je dirnilo neprijetno prav-

tako, da so demokratske države prijatelji Avstrije ter omenjanje velike vloge avstrijske kulture. Govor so označili kot vestno sestavljen. V Parizu in Londonu so bili z govorom zadovoljni, prav tako na Češkem. Zanimivo je pa predvsem, da so v Rimu odrabovali vse Schuschnigove trditve in ga hvalili, med tem ko na drugem koncu osi Rim-Berlin vlađa poparjenost. Vsekakor je v Italiji napravil govor globok dojem. Tako je sedaj prvič, po italijansko-nemškem prijateljstvu nastalo majhno nesoglasje.

Pretsjednik španjolske vlade Negrin dao je izjavu, da se gubitak Teruelia ne može smatrati porazom republikanske vojske, jer je republikanska vojska barbama oko Teruela postigla svoj cilj za kojim je išla, da razbijje proletnu ofenzivu generala Franca. Borbe će biti nastavljene sa Teruelom ili bez njega.

Talijani vrše elektrifikaciju pruge Sušak-Skrlevo. »J. Kurir« saznaže, da je postignut principijelan sporazum s Talijanima o elektrifikaciji pruge Sušak-Skrlevo. Koncern hidrocentrala na sjevernom Jadranu (Volpi) imao bi provesti električni vod visokog napona od Opatije do Sušaka. Na Sušaku bi se podigla jedna transformatorska stanica, koja bi dobavljala struju za potrebe željeznicne na liniji Sušak-Skrlevo. Godišnja potreba bila bi oko 2 milijuna kilovata struje.

Sušačke »Primorske novine« tvrde na tu vijest da još nije ništa zaključeno, već da se o tome vode tek pregovori.

Prilikom zaključenja novog trgovackog i plaćevnog sporazuma s Italijom sniženje jugosl. aktivnog salda u starom kliringu s Italijom predviđeno je na taj način, da će jugosl. željeznička uprava dobaviti u Italiji veću količinu motornih kola, električnih lokomotiva i drugog modernog željezničkog materijala.

Talijanska vlada zatražila je od jugoslovenske vlade povećanje kontingenta za proizvodnju celuloze na 10 mil. lira. Prošle godine imala je Italija kontingenat u vrijednosti od 2 mil. lira. Ovom zahtjevu je djelomično udovoljeno time, što je kontingenat povećan na vrijednost od 4 mil. lira.

Demonstracije protiv Chamberlaina priredile su u Londonu razne radničke organizacije. Policija je moralna intervenirati, jer su te demonstracije zauzele veliki mah.

S akreditivima »kralju Italije i caru Etiopijek stigao je u Rim, novi holandijski poslanik dr. Hubrest.

V Beogradu imajo sedaj ital. jugoslovensko društvo, krožek in klub katerih naloga je zbljanje in udejstvovanje v kulturnem, gospodarskem in trgovinskom području Italije z Jugoslavijom. Sedaj so pričeli uvajati še tečaje za italijansčino, konverzacijske tečaje, tečaje za trgovsko dopisivanje ter celo tečaje za italijansko muziko. Članom je na raspolago 10.000 italijanskih in srpskih knjig in revija.

Protijaponske demonstracije v Londonu so se udeležili vsi sloji angleškega ljudstva. Pomorščaki so odklonili pomorsko službo na ladjah, ki vozijo crvjane za Japance, trgovci odklanjajo japonsko blago, športniki so proti olimpijadi v Tokiju itd. Pouličnih demonstracija za bojkot japonskoga blaga so se udeležili mnogi ugledni kulturni delavci, trgovci, duhovniki, advokati itd., da ne govorimo o velikem številu delavstva. Eden izmed duhovnikov je nosil tablo z napisom »Japanske igrače za angleške otroke pomenijo japske bombe za kitajske otroke.«

Trst. — V Portorose se je ponesrečil vojaški hidroavion. Kapetan in motorist sta utonila.

Trst. — Zaradi hudih opeklin so morali prepeljati v bolnišnico Loredano Biziak, staro 3 leta.

Tržič. — Filipič Franc, Lasič Karrel in Doljak Ivan so nameravali pobegniti iz zapora. Napravili so v celici veliko luknjo, toda stražarji so jih kmalu zapazili in premestili v drugo celico.

Boršt. — 5-letnega Stanislava Petarosa so prepeljali v bolnišnico, ker si je zastrupil kri.

NOVE DIREKTIVE LISTOM

Tajnik fašistične stranke je izdal vsem italijanskim listom naredbe, kako naj pišejo v katerih poverja, da sta vzgoja in propaganda glavni nalogi fašističnih listov. Vse naj bo kratko in jedrnatno ter lahko razumljivo. Važno ulogo igrajo tudi fotografije. Dopisniki naj bodo nori ljudje brez starih običajev. Vse delovanje naj bo podvrženo najvišjim smotrom: misli na avtarjiko in zavesni cesarstva.

ODLOMKI IZ NAŠE ZGODOVINE

GOSPODARJI NAŠE ZEMLJE V PRETEKLOSTI

V prejšnjem članku smo ugotovili nekaj deševje iz splošne slovenske zgodovine, zlasti v zvezi z naseljevanjem in pa s skrčenjem slovenskega naravnega ozemlja. V glavnem prerezu hočemo danes pokazati kdo je vladal naše krajev od načrtovanih časov sem. V tem bomo posegli še v dobo pred Kristusovo rojstvo.

Po virih so bile pokrajine, ki so danes poseljene s Slovenci pa Hrvati v Istri, neodvisne do l. 177 pred Kr. Nato so jih zasedli Rimljani, in l. 27 pred Kr. so bile z Benečijo vred zdržane in imenovane kot »deseta pokrajina z uradnim nazivom »Venetia et Histria«. Kasneje je bila Istra priključena Bizancu, dočim so zavzeli ostalo ozemlje Longobardi. Prvi so vladali v Istri do l. 752., ko so tudi to zavzeli Longobardi. Končno je prišlo vse ozemlje pod Franke, ko je l. 800 Karel Veliki, frankovski kralj ustvaril iz Istre in Furlanije dve grofiji, ki sta imeli nalogo ščititi meje pred Barbari: še bolj je bil poudarjen obrambni značaj teh grofij leta 803. ko je bila ustanovljena tu velika Vzhodna mejna grofija.

Od tega časa dalje nastopajo že Germani. Že l. 952 je dobil bavarski grof v fevd Furlanijo z Istro ter kasneje še velik del ostalega slovenskega ozemlja. Leta 1077 je bilo vse to ozemlje z delom Kranjske dano v fevd ogleskemu patrijarhu. A le Furlanija je ostala stalno v rokah teh patrijarhov, dočim se je oblast nad Istro naložila spremeniла, dokler ni leta 1209 padla v roke ogleskih patrijarhov.

V tem času je silno zrastla moč Benetk. Te so pričele posegati, največ nasilno, tudi našo stran obale Jadranskega morja.

Tako so zavzele mnogo važnejših krajev v Istri, dočim se je Trst nasilju Benetk mnogo časa upiral, dokler se ni končno počival leta 1382 pod varstvo Avstrije, pričakovan od ne zaščite. Predno je v tej državi nastala življenska potreba in zavest, da je treba ščititi dejansko to mesto, je bilo še daleč. Zgodilo se je to še v času industrijalizacije in v prvih početkih kapitalizma. Od tedaj dalje, pa postaja to važno izhodišče z vsem zaledjem naravnost življenjsko potrebna »interesna sfera«, ne le Avstrije, ampak germanstva sploh. Današnja dvojna meja, je to pot spremeno zaprlja Germanom in jih onemogočila izhodišče na morje. A odločilno je to zgodovinsko dejstvo in ta problem gotovo še ni rešen. V zgodovini so vse umetne ovire, ki so bile stavljene razvoju, bile tudi vedno podrte, načinljivo, ali nejasno. Eno je le, kar je treba povdariti! Borba, ki se bo gotovo radi te važne pomorske baze še vršila, bo šla čez naše ozemlje in od nas je odvisno ali bo to dopustili, oz. jo prestali.

V 14. stol. je bil položaj v ostalem takle: del Goriške je ostal patrijarhom, drugi del so okupirali Benečani, Trst je bil pod Avstrijo, kamor je prišlo tudi vse ostalo slovensko ozemlje, dokler niso Benečani okupirali vse Furlanije in kneževino Istro. Tako je ostalo do l. 1797 do mira v Campoformiu, ko je padla Avstriji še Furlanija in Istra. V tem je prišlo še do manjših sprememb za časa Napoleona, ki pa niso ostale trajne. Svetovna vojna je ustvarila današnji položaj, ki v svoji tragiki presegajo vse prejšnje, vsaj kolikor se tiče Slovencev kot narodnostne celote.

V SPOMIN KRAJCU IVANU

Murška Sobota, februar, 1938. — V Mur. Soboti je umrl Ivan Kranjc, ustanovitelj tamkajšnje »Soče«. Rodil se je 22. oktobra 1880 v Kobariču kot sin kmetičkih staršev. Svoja mlada leta je preživel doma, kjer je prav vneto sodeloval v Narodni čitalnici. Vstopil je v orožniško službo in je še orožnik služboval skoraj po vseh večjih krajih našega Primorja. Povsed kjer je bil, je vedno odločno pokazal svoje narodno prepirčanje. Leta 1919 bil premeščen v Prekmurje. Tu je z odločnim nastopom pripomogel, da so ti kraji po težkih bojih končno ostali v svobodni domovini. Kot orožniški narednik je služboval po več let v Bogojini, Cankovi, Murski Soboti. Leta 1926 je stopil v pokoj. Od leta 1930 dalje je bil zastopnik francoskega društva za emigracijo delavstva, ter je na tem odgovornem mestu ostal do svoje prerane smrti.

Toda mnogo bolj je pok. Kranjc pokazal svojo ljubezen do neodrešenih bratov, s tem da je prvi pokrenil akcijo da se tudi v Prekmurju ustanovi emigrantsko društvo. Kot član in odbornik »Soče« je vedno prvi priskočil z izdatno podporo na pomoč za razne socijalne akcije.

Kako zelo mu je bilo društvo »Soča« draga, priča njegova zadnja želja, da naj se ga pokopije z društvenim znakovom »Emigrantsko društvo »Soča« v Murski Soboti«. Vsi rojaki, ki smo ga poznali mu ohranimo časten in svetal spomin!

† SONJA SEDMAKOVA

Skoplje, 26 februar. Sredi najlepših let in popolnoma neprizakovano je dne 23. t. m. bila pretrgana nit življenja gospodinj Sonja, hčerk tuk. uglednega advokata gosp. dr. Josipa Sedmaka, našega rojaka in predsednika našega emigrantskega društva »Trst—Gorica—Istra«.

Kako je blaga pokojnica bila povsed in od vseh ljuljena in spoštovana, priča današnji pogreb, ki so se ga udeležili v polnem številu naši rojaki in mnogobrojni tukajšnji znanci in prijatelji. Dolga je bila vrtstva njih, ki so jo iz hše žalosti do kat. cerkve in do pokopališča spremili k večnemu počitku. Zalni sprevod so poveličevali številni venci, s katerimi so najbližji prijatelji in naše društvo izrekli poslednji pozdrav. Ob odprtju grobu se je od pokojnice s topilimi besedami poslovil naš rojek gosp. V. Novak.

Potritim roditeljem in bratu pokojnice naše iskreno in v srcu občuteno sožalje!

Dr. Bončina Fran, novi železniški direktor v Ljubljani

Za direktorja na ljubljanski direkciji je bil postavljen te dni naš rojek dr. Bončina Fran.

Novi direktor je po rodu iz Idrije. Gimnazijo je dovršil v Ljubljani, pravne študije pa na Dunaju in v Pragi, kjer je bil l. 1910 promoviran za doktora prava. Po končanih študijah je najprej stopil v sodno službo, pozneje pa je prestopal k železništvu. V teku službovanja je nato vršil vse službe na progli, bil je pozneje tudi šef postaje in tako pač dobro poznal vse železniško službo.

V zadnjih letih je bil dr. Bončina referent ministra prometa. S tega mesta je prišel za direktorja železnic v Ljubljani.

NOVI BROJ »MALOG ISTRANINA«

Februarski broj »Malog Istranina« ima ovaj sadržaj: Umišljeni bolesnik (er), Spava cvijeće (Ljubo Brigič), Mlado magare, Carič-palčić (Brigič), Nogometna (L. E.), Čovječljak in njegov zamoljnik (Šime Fučič). Prosjak in njegov pas (Milan Barišić). Kraljevstvo na prodaju, Jabuke (R. K. J.). Kloki in Jožič, Jurčev kutič, Razno, Igra brojeva Dječje novine, Zagonetke.

Mali Istranin izlazi

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

Iz društva „Istra“
u Zagrebu

Nova uprava društva »Istra«
u Zagrebu

Zagreb, 1 marta 1938. — U nedjelju 27. o. m. održana je glavna godišnja skupština društva »Istra« u Zagrebu. Skupštini je otvorio predsjednik Dinko Brumnić pozdravnim govorom kojega je zaključio komemoriranjem naših mučenika. Tajnik Debeljuk podao je iscrpan tajnički izvještaj, a blagajnik Štrk izrekao je novčano poslovanje kroz minulu godinu. Iza tog je protičenik Soc. Otsjeka Debevc dao izvještaj o radu tog odsjeka, pa je Iza izvještajem pretjesnik Štrk Peruška data razrešnica upravi, kojoj su i članovi u svojim govorima izrazili pohvalu za uspješan rad.

Bila je pranesena samo jedna iista s Dinicom Brumnićem na čelu. Iza oduze debate proglašio je predsjednik da je prema pravilima na listu izabran.

Nova uprava se konstituirala ovako: Pretpredsjednik D. Brumnić, potpredsjednik Brečević Josip i Debevc Franjo, tajnik Božić Slavko, tajnik II. Kirac i Josip Pročelnik Soc. otsjeka Debevc Franjo. Poslovni blagajnik vršiće se privremeno član društva Štrk Franje bivši blagajnik.

Na prvoj konstituirajućoj sjednici društva »Istra« dao je izabrani član uprave Štrk Franje ostavku. — ODBOR.

Devetnaeste »Usmene novine«

Omladinska sekacija društva »Istra« predaje u subotu 5. o. m. u 8 sati u večer 19. »Usmene novine« sa dobrim programom. Pozivamo članove i prijatelje da prisustvuju »Usmenim novinama«, koje će se održati u društvenim prostorijama, Žerjaviceva ulica 7.

Kuhinja Socijalnog otsjeka
»Istre« u Zagrebu

15. o. m. zatvara se kuhinja Socijalnog otsjeka društva »Istra« u Zagrebu pa se o tome obavešćuju sva bratska društva i oni pojedinci koji su eventualno reflektirali na jelo u kuhinji preko tog roka.

ZA SIROMAŠNE ISTRANE U ZAGREBU

G. Fran Bujić, privatni činovnik, potklonio je »Jugoslovenskoj Matici« u Zagrebu Din 50.— da počasti uspomenu svoga blago-pokojnog oca, koji je umro u Istri prošlog mjeseca.

Blagom pokojniku vječni mir i pokoj, a darovatelju iskreno sačešće i najdražniju zahvalu izražuje.

Odbor Jugoslovenske Matice.

Glavna skupština »Istre«
u Sušaku

Na temelju zaključka upravnog odbora od 9. februara o. g. u vezi sa odredbom iz § 22. društvenih pravila zaključeno je, da se održi u nedjelju dne 13. marta 1938 u 10 sati u maloj dvorani Sokolskog društva u Sušaku IV redovna glavna godišnja skupština sa sljedećim dnevnim redom:

1) Pozdrav predsjednika.
2) Biranja zapisnicara i dva ovjerovitelja istog.

3) Izvještaj tajnika.

4) Izvještaj blagajnika.

5) Izvještaj nadzornog odbora.

6) Razrješnica upravnom i nadzornom odboru.

7) Izbor upravnog i nadzornog odbora.

8) Eventualije.

Ne odazove li se u roku od pola sata nakon vremena saziva glavne skupštine dovoljan broj članova, skupština će donijeti zaključke sa prisutnim članovima.

Prema odredbi iz § 23 pravila redovna glavna skupština može raspravljati i o svakom drugom predlogu podnešenom na glavnoj skupštini. Takav predlog mora biti barem tri dana prije same skupštine prijavljen upravnom odboru. — ODBOR

Osnivanje ženske sekcije
društva »Istre«, Slav. Brod

Slav. Brod, febr. 1938. — Na godišnjoj skupštini održanoj 2 II. o. g. pali su prijedlozi, da se osnuje ženska sekcija, na temelju čega je društvo sazvalo u nedjelju 20 II. sesije Istrane na dogovor koji se u slijepom broju odazvao.

Brat predsjednik je ukratko obrazlio potrebu osnutka ženske sekcije. Sestre su se sve voljom začlanile nakon čega su izabrale odbor: Pretpredsjednica Olimpija Čižmek, potpredsjednica Luka Kos, tajnica Zora Šušteršić, blagajnica Darinka Defar, članice odbora Petra Daus, Nevenka Defar, Marija Gržinić.

Prije članski sastanak održat će se 13 III. o. g. te umoljavom sestre Istrane da u što većem broju sastanak posjeti. — Tajnica.

Javna skupština »ITG«
u Karlovcu

Poziv svima članovima emigrantskog društva »Istra« u Karlovcu da izvole prisustvovati glavnoj godišnjoj skupštini koja će se održati u nedjelju dne 6. marta 1938 u 2 sata poslije podne u velikoj dvorani Gradskog vijećnice sa sljedećim dnevnim redom:

1. Pozdrav predsjednika
2. Izvještaj uprave
3. Razrješnica staroj upravi
4. Biranje nove uprave
5. Referat delegata savezne uprave
6. Eventualije.

Umojavaju se svi članovi da će skupština početi tačno u zakazano vrijeme. U koliko se do određenog vremena ne sakupi dovoljan broj, skupština će početi sa svojim radom jedan sat kasnije bez obzira na prisutni broj članova. — Pretpredsjednik Hrđe Hilarije s. r., tajnik Pavletić Ivo s. r.

Predavanje u Ž. S. Jug. Matici

Zenska Sekcija Jugoslovenske Matice u Zagrebu održat će u petak 4. marta o. g. u 5 sati po podne svoj uobičajeni društveni sastanak u Ilici broj 83. I. kat. a u 6 sati u istim prostorijama održat će iz blagonaklonoosti svoje predavanje gdje dr. Slava Rastovčan o temi »Današnja moralna kriza i porodični odgoj.«

Pozivaju se članice Sekcije, kao i članovi Jugosl. Matice i društva »Istra« da tom zanimljivom predavanju prisustvuju. Po članovima uvedeni gosti dobro došli.

»Istra« izlazi svakog tjedna u petak. — Broj cekovnog računa 36.789. — Pretpisata: za cijelu godinu 48.— din. za pola godine 24.— din. za inozemstvo dvostruko. Za Ameriku i dojara na godinu — Oglasi se računaju po cjeniku. — Vlasnik izdavač: Konzorcij »Istra«. Masarykova 28a. Li. broj za telefona 67-80. — Za prečništvo odgovara Ivan Stari, Životinjski putovanje. — Stečajnina Jugoslovenske štampe d. a. Zagreb, Masarykova ulica broj 28a. — Za tiskarju odgovara Rudolf Poljanovic. Zagreb, ulica broj 131.

Malo manje zajedljivosti

Zagreb, 1 marta 1938. — Danas smo primili ovu poštansku dopisnicu:

Gospodine Uredniče,

Na redovnoj sjednici Upravnog i nadzornog odbora Prosletnog i potpornog društva X u Y održane 26. o. m. rešeno je, da Vam se izrazi zahvalnost na objavljenom članku u listu »Istra« povodom proslave desetogodišnjice našeg društva a koji Vam je izveštaj poslat 21. o. m. u zatvorenom pismu.

Izvršujući prednji nalog Uprave društva X beležim se sa bračkim emigrantskim pozdravom — Predsednik.

Ta je karta koju smo donijeli točno po originalu, u najmanju ruku zajedljiva, jer izveštaj koji se spominje nije objavljen u prošlom broju. A nije objavljen iz jednostavnog razloga što je stigao kada je posljednji broj »Istra« bio već u štampi. To se već mnogo puta dogodilo, ali uredništvo nije još nikada primalo slične »pohvalnice«. Dopis zakasni, pa dolazi u narednom broju — to je kod svih listova na svijetu, a naročito kod tjednika i glasila pojedinih organizacija i pokreta.

Tko je kriv da dopis zakasni? Ili pošta ili onaj koji ga je poslao. Mi ne ćemo to istraživati, jer smatramo da je to dužnost onoga koji je dopis poslao. Samo hoćemo da rečemo par riječi o tome:

Već je više puta bilo objavljeno u listu da se redakcija zaključuje s riječem na veće i sve ono što dodje u četvrtak mora čekati sljedeći broj. Takove su prilike koje mi ne možemo promijeniti. Jer četvrtkom ujutro se list prelazi u već do 10 sati tog jutra mora biti na cenzuri. Svakome je jasno da se iza toga ne može ništa više ubacivati u list. Ako bi se to udarilo, tada bi postojala opasnost da lisi izdaje s jednim danom zakašnjenja — tj. u petak naveče mjesto u četvrtak naveče. I tada bi udaljeniji pretplatnici dobili list tek u ponedjeljak.

Mislimo da nijedna organizacija neće to od nas tražiti, jer bi to islo na štetu svih pretplatnika, već da će nastojati poslati dopis u vrijeme: To, mislimo, ne mogu tražiti ni upravi ni nadzorni odbori ni na

»JUTRO« O KNJIGI DR. ČERMELJA

»Jutro« primaša pod naslovom: »Dobra demografska študija:«

Kod dopoljeni ponatis iz revije »Miselin delo« je izšla u založbi »Nasta« u Ljubljani precej obsežna demografska študija znanega manjinskog delavca u publicisti dr. Lava Čermelja: »Slovenci in Hrvatje v Italiji«. Brošuri, ki obsegata 51 strani oktavnega formata, je priložena tudi etnografska karta Julijske krajine, ki je izšla že pred mesec.

V naši še zelo borni demografski literaturi pomeni Čermeljeva študija pomemben stvarni doprinos. Ona vsebuje prikaz demografskega stanja Slovencev in Hrvatov v Italiji po povojni uradni statistiki. Na splošno je pri nas znanstveno zajedničko vprašanje predvsem dr. Zwitter s svojo znano razpravo o prebivalstvu na Slovenskem od 18. stoletja do današnjih dñi. Isti mladi znanstvenik je posvetil svojo posebno pozornost tudi naši Koroški.

Dr. Čermeljeva specjalna demografska študija o Slovencih in Hrvatih v Italiji pomeni dobrodošlo dopolnitve na tem področju. Avtorjeva prizadevanja v tem pogledu zaslužijo tem veće priznanje, ker je navzlic kočljivosti vprašanja ostal vsekozi objektiven in s tem zvest označbi svoje razprave kot demografske študije, ki ji je namen samo podrobna analiza povojnih uradnih podatkov s suhih prikazom dejstev brez sleherne tendenze ali olešav. V brošuri je sistematično zbrano in nazorno prikazano vse statistično gradivo, ki prihaja za demografsko sliko Julijske krajine v poštev. in je zato drobna knjižica dovolj bogata da lahko služi vsakemu, ki se za te probleme zanima, za vzpodbudo in osnovno nadaljnega študija. Popolnoma

upravičeno ugotavlja avtor ob koncu, da je zbral v knjižici nekaj bistvenih podatkov in tako pojasnil marsikater problem, o katerem se običajno več piše kakor ve.

V knjižici so zbrani, analizirani in s pregleđnimi diagrami ponazorjeni demografski statistični podatki za vso Julijsko krajino z goriško, puljsko, tržaško, reško in zadarsko pokrajino ter z Beneško Slovenijo in Rezijo v videmski pokrajini, upoštevana pa je predvsem najnovejša upravna razdelitev, tako da je pregled prebivalstva v skladu s sedanjimi mejami občin. Tako je na zelo posrečen način dopolnjena in nekako oživljena tudi priložena etnografska karta, ki je še z dr. Čermeljevo demografsko študijo zadobila polno veljavo.

upravičeno ugotavlja avtor ob koncu, da je zbral v knjižici nekaj bistvenih podatkov in tako pojasnil marsikater problem, o katerem se običajno več piše kakor ve.

V knjižici so zbrani, analizirani in s pre-

glednimi diagrami ponazorjeni demografski statistični podatki za vso Julijsko krajino z goriško, puljsko, tržaško, reško in zadarsko pokrajino ter z Beneško Slovenijo in Rezijo v videmski pokrajini, upoštevana pa je predvsem najnovejša upravna razdelitev, tako da je pregled prebivalstva v skladu s sedanjimi mejami občin. Tako je na zelo posrečen način dopolnjena in nekako oživljena tudi priložena etnografska karta, ki je še z dr. Čermeljevo demografsko študijo zadobila polno veljavo.

upravičeno ugotavlja avtor ob koncu, da je zbral v knjižici nekaj bistvenih podatkov in tako pojasnil marsikater problem, o katerem se običajno več piše kakor ve.

V knjižici so zbrani, analizirani in s pre-

glednimi diagrami ponazorjeni demografski statistični podatki za vso Julijsko krajino z goriško, puljsko, tržaško, reško in zadarsko pokrajino ter z Beneško Slovenijo in Rezijo v videmski pokrajini, upoštevana pa je predvsem najnovejša upravna razdelitev, tako da je pregled prebivalstva v skladu s sedanjimi mejami občin. Tako je na zelo posrečen način dopolnjena in nekako oživljena tudi priložena etnografska karta, ki je še z dr. Čermeljevo demografsko študiju zadobila polno veljavo.

upravičeno ugotavlja avtor ob koncu, da je zbral v knjižici nekaj bistvenih podatkov in tako pojasnil marsikater problem, o katerem se običajno več piše kakor ve.

V knjižici so zbrani, analizirani in s pre-

glednimi diagrami ponazorjeni demografski statistični podatki za vso Julijsko krajino z goriško, puljsko, tržaško, reško in zadarsko pokrajino ter z Beneško Slovenijo in Rezijo v videmski pokrajini, upoštevana pa je predvsem najnovejša upravna razdelitev, tako da je pregled prebivalstva v skladu s sedanjimi mejami občin. Tako je na zelo posrečen način dopolnjena in nekako oživljena tudi priložena etnografska karta, ki je še z dr. Čermeljevo demografsko študiju zadobila polno veljavo.

upravičeno ugotavlja avtor ob koncu, da je zbral v knjižici nekaj bistvenih podatkov in tako pojasnil marsikater problem, o katerem se običajno več piše kakor ve.

V knjižici so zbrani, analizirani in s pre-

glednimi diagrami ponazorjeni demografski statistični podatki za vso Julijsko krajino z goriško, puljsko, tržaško, reško in zadarsko pokrajino ter z Beneško Slovenijo in Rezijo v videmski pokrajini, upoštevana pa je predvsem najnovejša upravna razdelitev, tako da je pregled prebivalstva v skladu s sedanjimi mejami občin. Tako je na zelo posrečen način dopolnjena in nekako oživljena tudi priložena etnografska karta, ki je še z dr. Čermeljevo demografsko študiju zadobila polno veljavo.

upravičeno ugotavlja avtor ob koncu, da je zbral v knjižici nekaj bistvenih podatkov in tako pojasnil marsikater problem, o katerem se običajno več piše kakor ve.

V knjižici so zbrani, analizirani in s pre-

glednimi diagrami ponazorjeni demografski statistični podatki za vso Julijsko krajino z goriško, puljsko, tržaško, reško in zadarsko pokrajino ter z Beneško Slovenijo in Rezijo v videmski pokrajini, upoštevana pa je predvsem najnovejša upravna razdelitev, tako da je pregled prebivalstva v skladu s sedanjimi mejami občin. Tako je na zelo posrečen način dopolnjena in nekako oživljena tudi priložena etnografska karta, ki je še z dr. Čermeljevo demografsko študiju zadobila polno veljavo.